

ingediend op **37-A** (2022-2023) – Nr. 2
31 augustus 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Economie,
Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
en voor Onderwijs
uitgebracht door Kristof Slagmulder en Hilâl Yalçın

over het verslag

van het Rekenhof

over werkplekieren in het voltijds
beroeps- en technisch secundair onderwijs

Documenten in het dossier:

37-A (2022-2023) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

verzendcode: ECO
OND

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door het Rekenhof	4
1.	Inleiding	4
2.	Onderzoeksvragen	4
3.	Onderzoeksmethode	4
4.	Stage	4
5.	Duaal leren	5
6.	Doelstellingen werkplekleren	5
7.	Conclusie	6
8.	Aanbevelingen	6
II.	Reactie van minister Ben Weyts	6
III.	Reactie van minister Jo Brouns	8
IV.	Bespreking	9
1.	Tussenkomsten van de leden	9
1.1.	Tom Ongena	9
1.2.	Koen Daniëls	9
1.3.	Loes Vandromme	10
1.4.	Hannelore Goeman	11
1.5.	Kristof Slagmulder	12
1.6.	Hilâl Yalçin	13
1.7.	Allessia Claes	13
1.8.	Jan Laeremans	14
2.	Antwoorden van het Rekenhof	14
3.	Antwoorden van minister Ben Weyts	15
4.	Antwoorden van minister Jo Brouns	16
5.	Repliek en bijkomend antwoord	17
	Gebruikte afkortingen	18

Op 15 juni 2023 bespraken de Verenigde Commissies voor Onderwijs en voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie het verslag van het Rekenhof over werkplekleren in het voltijds beroeps- en technisch secundair onderwijs, met:

- Willem Cabooter, eerste-auditeur-revisor bij het Rekenhof;
- Annelies Baeck, auditeur bij het Rekenhof;
- Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw;
- Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand.

I. Uiteenzetting door het Rekenhof

1. Inleiding

Annelies Baeck presenteert het onderzoek en de resultaten. Ongeveer 50.000 leerlingen uit het voltijds bso en tso oefenen hun vaardigheden op de arbeidsmarkt via een stage buiten de school. Voor een aantal opleidingen in het zesde jaar tso en alle opleidingen uit het zesde en zevende jaar bso is dat sinds 2014 verplicht. Geëvalueerd werd die verplichting voornamelijk niet, maar er kwam wel een nieuwe vorm van werkplekleren bij: het duaal leren. Ook op de werkplek leert de leerling dan nieuwe dingen bij.

2. Onderzoeksvragen

De audit focust op stages en verkent een aantal aspecten van het duaal leren. Twee onderzoeksvragen staan centraal. Bieden tso- en bso-scholen het werkplekleren voldoende aan? Bereikt het secundair onderwijs de werkpleklerendoelstellingen die de Vlaamse overheid heeft vooropgesteld?

3. Onderzoeksmethode

Dertig scholen met de studiegebieden Personenzorg, Handel en/of Mechanica-Elektriciteit werden geïnterviewd. Negen daarvan bieden ook duaal leren aan in een van deze studiegebieden. De bevindingen werden voorgelegd aan de beroepssectoren, de pedagogische begeleidingsdiensten, de onderwijsinspectie en de onderwijsadministratie. Er werd ook een data-analyse uitgevoerd waarbij onderwijsgegevens aan gegevens over tewerkstelling en werkloosheid werden gekoppeld.

4. Stage

Scholen voldoen aan de opgelegde stageverplichting en halen het minimum volume van achttien halve dagen, schetst de spreker. Handel en Personenzorg gaan er zelfs ruimschoots over. Dat komt omdat er al een lange traditie van stages is en de verplichting eigenlijk weinig heeft veranderd. Scholen zijn verantwoordelijk voor het zoeken naar geschikte stageplaatsen, maar die vinden is niet altijd eenvoudig. De beroepssectoren bieden meestal geen structurele ondersteuning aan.

Een aantal aspecten vraagt aandacht. Ten eerste zou de programmatie moeten worden afgestemd op het aantal beschikbare en geschikte stageplaatsen in de regio. Scholen verantwoorden dat vaak te weinig, en van haar kant gaat de Vlaamse overheid te weinig na of er wel voldoende geschikte stageplaatsen beschikbaar zijn. Een tweede aspect betreft de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Onvoldoende aansluiting bemoeilijkt het vinden van stageplaatsen. Dat is bijvoorbeeld zo voor de opleiding Kantoor in het beroepsonderwijs, maar dat zou met de modernisering van het secundair onderwijs verbeteren. Een derde aandachtspunt

betreft de mobiliteit. Sommige stageplaatsen bevinden zich op locaties die voor minderjarige leerlingen moeilijk bereikbaar zijn.

Het belangrijkste criterium voor een stageplaats zijn de leerplandoelen. De school kiest zelf welke leerplandoelstellingen de leerling op de stage moet bereiken en volgt ze op via een stageactiviteitenlijst. De omvang van de stage verschilt sterk tussen scholen en studiegebieden en is niet altijd verantwoord door de leerinhoud. Sommige leerkrachten geven aan dat de toegekende uren voor begeleiding niet transparant zijn en soms onvoldoende zijn om een kwalitatieve stagebegeleiding mogelijk te maken. Scholen zijn wisselend tevreden over de stagementoren. Een stage wordt geëvalueerd op basis van een stageactiviteitenlijst en een lijst met attitudes. Die attitudes zijn niet altijd terug te vinden in het leerplan.

5. Duaal leren

Het aantal leerlingen in een duaal leertraject is vooralsnog beperkt, maar stijgt. In verhouding tot dat bescheiden aantal leerlingen bieden relatief veel scholen een duale opleiding aan. Daardoor ligt het gemiddeld aantal leerlingen laag. In het voltijds onderwijs is dat gemiddeld ongeveer drie leerlingen per opleiding per school, maar regelmatig is het er maar een.

Duaal leren kent twee leercomponenten, een in de onderwijsinstelling en een bij de onderneming. De bso-opleidingen hanteren twee dagen op school en drie dagen op de werkplek. Ook voor duaal leren is het vinden van geschikte werkplekken niet eenvoudig, maar hier is er wel externe ondersteuning van onder andere de beroepssectoren.

6. Doelstellingen werkplekieren

Vervolgens behandelt Annelies Baeck de tweede auditvraag. Werkplekieren heeft een drievoudig doel: leiden tot een daling van de ongekwalificeerde uitstroom en van de jeugdwerkloosheid en zorgen voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Voor die doelstellingen werden geen indicatoren opgesteld en er vond nog geen evaluatie plaats.

Om toch te kunnen evalueren, werd nagegaan welke stagegegevens beschikbaar zijn. Tot voor kort was er de zending stage, waarbij een school een keer per jaar alle informatie over stagiairs en stagegevers doorgaf. Een paar jaar geleden werd de code W ingevoerd, een aanwezigheidscode die per halve dag aangeeft of de leerling aanwezig is op de stageplaats. De overeenstemming tussen beide registratiesystemen bleek onvoldoende om een kwalitatieve evaluatie van de beleidsdoelstellingen mogelijk te maken. Daarom werd, als alternatief, de evolutie tussen studiegebieden en type opleidingen over verschillende schooljaren nagegaan.

De eerste doelstelling gaat over de vraag of stages leiden tot een daling van de ongekwalificeerde uitstroom. Het percentage behaalde studiebewijzen is zeer stabiel, op een kleine piek in het eerste coronajaar na. Er is geen verschil tussen voor en na de start van de stageverplichting. Dat is niet verwonderlijk, gezien de lange traditie van stages in het secundair onderwijs.

Steeds minder jongeren stromen rechtstreeks uit naar de arbeidsmarkt, ze stromen vaker eerst door naar het hoger onderwijs. Wie wel de arbeidsmarkt verkiest, vindt redelijk snel een eerste job. Dat percentage ligt iets lager bij bso Handel. Verdere opvolging toont dat het aandeel werkenden op de arbeidsmarkt gedurende het eerste jaar stijgt en dan op een hoog niveau stabiel blijft.

In verband met de afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt, verplicht de huidige regelgeving nog niet dat de leerplannen gebaseerd zijn op de activiteiten

van de beroepsbeoefenaar. Ook dat zal veranderen met de modernisering van het secundair onderwijs. Een vergelijking tussen het studiegebied en het paritair comité waaronder de leerling werkt, leert dat de plaats van tewerkstelling in het algemeen goed overeenstemt met de gevolgde opleiding. Voor leerlingen Kantoor en Gegevensbeheer was dat moeilijker na te gaan.

Bij een op de tien leerlingen is de stagegever ook de eerste werkgever. Dat percentage ligt lager voor bso Handel.

7. Conclusie

Annelies Baeck vat samen: bso- en tso-scholen bieden voldoende stages aan, maar er zijn nog verbeterpunten. Door een gebrek aan indicatoren en kwaliteitsvolle gegevens is het moeilijk om te evalueren of de stagedoelstellingen worden behaald. De ongekwalificeerde uitstroom is stabiel, wellicht door de lange stagetraditie. Een daling in de jeugdwerkloosheid is ook moeilijk te beoordelen. Wel werd vastgesteld dat uitstromers doorgaans snel werk vinden, bso Handel uitgezonderd. Er is een vrij goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt, ook weer met voorbehoud voor bso Handel.

8. Aanbevelingen

Het Rekenhof beveelt aan om:

- samen met de beroepssectoren, de stages te monitoren om vraag en aanbod af te stemmen en aansluiting met de arbeidsmarkt te garanderen;
- onvoldoende afgestemde arbeidsmarktgerichte studierichtingen te schrappen of te actualiseren;
- beroepssectoren te stimuleren scholen te ondersteunen bij het vinden van geschikte stageplaatsen en werkplekken;
- toezicht te houden op de beschikbaarheid van geschikte stageplaatsen en werkplekken;
- maatregelen te stimuleren die de kwaliteit van de stages verbeteren;
- de doelstelling van de stage te verbinden met het verwerven van competenties;
- de algemene doelstellingen voor werkplekklere te concretiseren en indicatoren op te stellen;
- kwaliteitsvolle gegevens te verzamelen voor de evaluatie van effectiviteit en doelbereik;
- belemmeringen voor duaal leren weg te werken.

Verdere opvolging van de aanbevelingen kan via <https://monitor.ccrek.be/>, besluit Annelies Baeck.

II. Reactie van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* vindt werkplekklere een onmisbare leerweg in bso en tso. Via werkplekklere komen leerlingen in aanraking met de nieuwste technologieën en materialen. De reële beroepspraktijk versterkt niet alleen arbeidsmarktgerichte, maar ook interpersoonlijke competenties en attitudes. Zijn engagement om de uitrol van duaal leren te doen slagen, ook in het volwassenenonderwijs, is groot.

Vooraleer de minister ingaat op de aanbevelingen stipt hij eerst drie zaken aan.

Ten eerste wijst hij erop dat de resultaten van het onderzoek vanwege de beperkte administratieve data voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd.

Ten tweede wijst hij op de stageverplichting die is weggeschreven in 2018 voor de 2e en 3e graad tso en bso omwille van de uitrol van de modernisering in het

secundair onderwijs. Dat zou echter een tegenstrijdig signaal zijn, aangezien stages een cruciale component zijn binnen arbeidsmarktgericht onderwijs. Daarom wordt deze verplichting opnieuw decretaal ingeschreven.

Ten derde bevestigt de minister het belang van de afstemming van opleidingen op de vereisten van de arbeidsmarkt. Daarom zet hij sterker in op het werken met beroepskwalificaties. Deze kwalificaties worden geïnitieerd door de arbeidsmarktsectoren zelf en nemen hierin op welke kennis, competenties en vaardigheden leerlingen moeten bezitten om later kwaliteitsvol te kunnen meedraaien in een bepaalde sector. Dat zorgt ervoor dat er een kwaliteitsvolle aansluiting is tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Vervolgens gaat minister Ben Weyts dieper in op de aanbevelingen, eerst wat betreft de match tussen vraag en aanbod. De monitoring van de stages gebeurt via AGODI en Discimus. De opvolging van de 'zending stage', dus het administratieve luik, vanuit de scholen gebeurt niet langer op dezelfde manier omwille van de coronacrisis. Ook werden in het kader van planlastvermindering bepaalde codes afgeschaft, zoals de code W. Deze code gaat over de afwezigheid op school wegens stage. Toen beide registraties, zending stage en de code W, wel nog in voege waren, was de kwaliteit van de registraties onvoldoende. Dat bevestigt de stelling dat de planlast die beide registraties veroorzaakten niet proportioneel was met de mogelijke meerwaarde. Wel wijst de minister erop dat de scholen sowieso bezig zijn met de registratie van stages omdat ze de leerlingen moeten registreren op Dimona omwille van de federale regelgeving in functie van de arbeidsongevallenverzekering en het toezicht op de sociale wetten. De minister is dus wel tevreden dat hij al enkele zaken heeft kunnen schrappen zodat scholen niet onnodig bezig zijn met administratie.

De tweede aanbeveling gaat over het schrappen of actualiseren van arbeidsmarktgerichte studierichtingen. De minister wijst erop dat de regelgevende procedures hiervoor al langer bestaan en ook in de praktijk worden toegepast. Zo wordt onder andere voorzien in een periodieke screening van het opleidingsaanbod, waarbij rekening wordt gehouden met de tewerkstellingskansen. Verder bestaat er ook een regelgevende procedure voor de erkenning en actualisering van beroepskwalificaties. Dat gebeurt op initiatief van de arbeidsmarktsector in kwestie. Er werden al meer dan driehonderd beroepskwalificaties geactualiseerd en er zijn er ook al enkele geschrapt, geeft de minister mee.

In een volgende aanbeveling adviseert het Rekenhof om bij de goedkeuring van de programmaties van arbeidsmarktgerichte opleidingen strenger toezicht te houden op het voorhanden zijn van geschikte stageplaatsen en werkplekken. De minister stipt hierbij aan dat er elk schooljaar gigantisch veel programmaties worden ingediend. Het zijn de scholen die een grondige afweging moeten maken, ook in samspraak met hun scholengemeenschap, of de gevraagde studierichting levensvatbaar is. Zij moeten dus in de eerste plaats, vooraleer ze een aanvraag indienen, een inschatting maken van de beschikbaarheid aan stageplaatsen en werkplekken op basis van hun leerlingenaantal en de bedrijfsomgeving. Maar, wijst de minister erop, ook de Vlaamse Regering moet nagaan of een goedgekeurde programmatieaanvraag wel aan haar doel kan voldoen wat de stages en het werkplekkleren betreft. Daarom vraagt ze altijd een advies aan de onderwijsinspectie, AGODI, de Vlor en de SERV bij zowel duale als niet-duale studierichtingen. Wanneer de SERV in haar advies wijst op een tekort aan stageplekken of werkplekken volgt de Vlaamse Regering dat advies quasi altijd. Maar de minister wil de programmatieprocedure wel aanpassen, gezien het hoge aantal aanvragen per schooljaar. Daarom zal via Onderwijsdecreet XXXIII de procedure aangepast worden. De verantwoordelijkheid verschuift naar de scholen omdat zij het best geplaatst zijn om inschattingen te maken over het feit of een bepaalde opleiding nodig is of niet. Scholen zullen niet-nichestudierichtingen vrij kunnen programmeren binnen de

onderwijsvorm en het domein die ze al hebben. Dat zorgt ervoor dat scholen bijvoorbeeld al de nodige ervaring hebben met een bepaalde nieuwe opleiding en al de nodige infrastructuur voorhanden hebben. Verder legt de minister de voorwaarde op dat er minstens vijf regelmatige leerlingen in de nieuwe studierichting zijn op 1 oktober van het programmatiejaar. Er wordt hierbij wel voorzien in een gedoogperiode van één schooljaar, of twee schooljaren als de opleiding opleidt tot een knelpuntberoep. Scholen zullen dus de pro's en contra's moeten afwegen vooraleer ze een bepaalde nieuwe studierichting opnemen in hun aanbod.

Stages moeten kwaliteitsvol, leerrijk en innovatief zijn. De aanbeveling om een uniforme activiteitenlijst te ontwikkelen, schuurt tegen de vrijheid van onderwijs en de autonomie van de scholen aan. De minister herinnert eraan dat de rechtspraak op dat vlak veeleer restrictief is.

Het onderwijs en het bedrijfsleven vinden elkaar in verschillende organen: sectorale partnerschappen, het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, de regionale overlegfora leren en werken en de RTC's. Vooral de RTC's hebben volgens de minister een rol als matchmaker. Zij zijn vandaag in hoofdzaak provinciaal gestructureerd, maar de minister zou dat liever fijnmaziger zien. Daarom kregen de RTC's, via het programmadecreet (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1699/1-10), de bijkomende opdracht om de uitrol van duaal leren te ondersteunen en te versterken. Het voorstel van decreet tot uitvoering van maatregelen over het lerarenambt (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1733/1-5) zal het mogelijk maken dat nog meer materialen en technieken, maar ook personeel uit het bedrijfsleven, als gastleraren, op de klasvloer komen.

Het bevreemdt minister Ben Weyts dat de verdeling en de toekenning van de uren stagebegeleiding niet transparant zou verlopen. Schoolbesturen en werkstations beschikken over data per leraar en per school. In het lokaal onderhandelingscomité van de school moeten het lesprogramma en de criteria voor de toekenning van uren voor stagebegeleiding als agendapunt worden besproken.

De minister engageert zich ertoe om de omzendbrief over stages te herbekijken. Stage en werkplekleren maken een belangrijk deel uit van het engagement met de sectoren. Eerstdaags staat de hernieuwing van de sectorconvenanten op de agenda. Daarin zullen engagementen per sector worden opgenomen met betrekking tot de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt, levenslang leren en diversiteit, met meetbare indicatoren.

Ten slotte wil minister Ben Weyts inzetten op het wegwerken van belemmeringen die het succes van duaal leren in de weg staan. Daarover is momenteel een actieplan in de maak.

III. Reactie van minister Jo Brouns

Minister *Jo Brouns* las het rapport van het Rekenhof vanuit het perspectief Werk. Het onderscheid tussen duaal leren, stages en andere vormen van werkplekleren moet duidelijk zijn. Bij duaal leren gaat het over competenties verwerven op de werkvloer, bij stages gaat het over het inoefenen van competenties die aangeleerd werden op school.

De minister zoomt in op drie elementen. Volgens het rapport zouden stages en duaal leren elkaar beconcurreren. Daarbij wordt verwezen naar de leervergoeding. Daartegenover staan echter een aantal kwaliteitsvolle maatregelen die de onderneming als leerwerkplek ondersteunen: de premie kwalificerend werkplekleren voor ondernemingen, het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, negentien sectorale partnerschappen en evenveel sectorconvenanten.

De minister betreurt dat bepaalde leerlingen geen geschikte leerwerkplek vinden. De pool van 33.603 erkende duale opleidingen in 9514 ondernemingen en 11.379 unieke vestigingen is bijna het tienvoud van het aantal leerlingen. De sectorale partnerschappen ondersteunen de opleidingsverstrekkers en vanaf september 2023 kunnen ze ook de app RadarDuaal gebruiken.

Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren formuleerde, in opdracht, een lijst met verbetervoorstellen die intussen in een actieplan werden vertaald waarmee de diensten aan de slag zijn. Het actieplan zoomt in op: meer bezoeken in het veld om goede voorbeelden te delen; een gerichte communicatiecampagne; overleg met federale diensten om drempels in de regelgeving weg te werken; experimenten met roterende werkplekken; het duiden van de bestaande uitzonderingsmogelijkheid op het minimumaantal uren in de dubbele finaliteit en verdere stappen voor een kader voor duaal leren in het hoger onderwijs.

Duaal leren is een verantwoordelijkheid van twee beleidsdomeinen. Langs beide kanten is er het engagement om het te doen slagen. Het rapport zal ook met de sociale- en de onderwijspartners worden besproken.

IV. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Tom Ongena

Tom Ongena heeft methodologische vragen. Was het een bewuste keuze om bedrijven die een werk- of stageplek ter beschikking stellen niet te bevragen? Dat had kunnen verduidelijken waarom sommigen niet instappen. Het onderzoek beperkt zich tot drie domeinen: Handel, Personenzorg en Mechanica/Elektronica. Zijn zij voldoende representatief? Zouden andere sectoren het eindresultaat hebben kunnen beïnvloeden?

Het vinden van stageplaatsen blijft een pijnpunt en scholen staan er vaak alleen voor. Opvallend is ook dat leerlingen die doorstromen vooral in de uitzendarbeid starten. Dat is een belangrijke partner op de arbeidsmarkt, maar niettemin is het vreemd dat zij niet meteen in dienst komen op hun stage- of leerwerkplek. Zien de onderzoekers daar redenen voor? Leerlingen in bso duaal stromen niet door naar het hoger onderwijs. Komt dat omdat een vervolgopleiding in het hoger onderwijs vooralsnog ontbreekt?

De derde aanbeveling wil de beroepssectoren stimuleren om scholen te ondersteunen. Welke initiatieven plannen de betrokken ministers om hen daarin aan te moedigen?

Er zijn verschillende hervormingsvoorstellen over duaal leren, bijvoorbeeld het schrappen van de ondergrens, waardoor meer tso-opleidingen duaal kunnen worden georganiseerd. Tom Ongena zou het ook een goed idee vinden om de competentiecentra te betrekken en de werkplekken te laten roteren, zodat ook kleinere ondernemingen kunnen participeren. Hij hoorde van verschillende bedrijven dat het onderwijsaspect zwaar doorweegt en de administratie complex is. Wanneer liggen de hervormingsvoorstellen over duaal leren op tafel? Welke pistes worden onderzocht?

1.2. Koen Daniëls

Koen Daniëls haakt in op de kwaliteit van de stages. Recent bleek dat stagiairs in de sector Welzijn taken verrichten die ze niet mogen doen. Een uniforme activiteitenlijst zou nuttig zijn, maar is in het kader van artikel 24, §5, van de Grondwet

niet zo eenvoudig. De vraag is in welke mate de beroepssectoren bereid zijn om zelf initiatief te nemen. Dat gebeurde bij de eerste duale opleiding, met succes, door essenscia. Het leverde een handleiding op voor zowel bedrijven als scholen, over alle koepels en netten heen.

De werkplekken bevragen, lijkt Koen Daniëls onderwerp voor een vervolgonderzoek.

Dat het onderwijs de arbeidsmarkt niet volgt, is een bekende klacht. Voor het onderwijs is het echter niet zo eenvoudig om voortdurend de vinger aan de pols van de arbeidsmarkt te houden en daar meteen naar te handelen. Technische en technologische evoluties gaan snel. Om daaraan tegemoet te komen, zou het praktijkonderwijs gigantisch moeten uitbreiden. Hoe kan er een balans gevonden worden tussen de basistechnieken en een verdere vervolmaking op de arbeidsmarkt?

Er blijft een discrepantie tussen het fantastische aanbod van het Partnerschap Duaal Leren en de mate waarin er wordt op ingegaan. Het rapport geeft niet duidelijk aan hoe dat komt. Waar zit de bottleneck?

Koen Daniëls is, net als de minister, op zijn hoede om de planlast te verhogen door nog meer dataverzameling in te voeren. Hij vraagt de onderzoekers om scherp te focussen: wat is 'nice to know', en wat is 'need to know'?

1.3. Loes Vandromme

Loes Vandromme vindt dat de stageverplichting gerust ruimer mag zijn. De impact ervan op de leerloopbaanontwikkeling kan immers nauwelijks worden onderschat.

Lokale besturen zijn bruggenbouwers naar lokale ondernemers. Via de lokale dienst Economie zijn er mogelijkheden om ze met het onderwijs en VDAB te verbinden. In haar eigen stad brengt zij die partners alvast samen op netwerkmomenten.

Anders dan bij stages kunnen scholen bij duaal leren wel rekenen op externe ondersteuning bij het zoeken naar geschikte werkplekken. Loes Vandromme vraagt minister Ben Weyts of dat niet kan worden uitgebreid naar stageplaatsen. De RadarDuaaltool kan een meerwaarde zijn, liefst voor alle scholen en alle manieren van stage en werkplekieren.

In de verre Westhoek is de afstand tussen de woon- en de leerwerkplek vaak een extra drempel. Jongeren die geen vervoer hebben van hun ouders, staan voor hoge vervoerskosten of geraken er niet. Dat tast de gelijke kansen aan, merkt de spreker op.

Aanvullend op de vraag of er interviews waren op de werkplek, vraagt Loes Vandromme zich af of er ook leerlingen werden bevraagd. Zij hebben immers nog een specifiekere blik, want ze moeten de stage of het duaal leren waarmaken.

Er zijn een tiental verbetervoorstellen van het Vlaams Partnerschap Duaal Leren. Wanneer worden ze voorgesteld? Hoe wordt ermee aan de slag gegaan?

Loes Vandromme betreurt dat er soms een polarisatie lijkt te zijn tussen de duale en de niet-duale leerweg. Er dienen bruggen gebouwd, zeker als het gaat over betaalde en niet-betaalde stages en verschillende vormen van werkplekieren. Het Vlaams Parlement moet niet nog meer polariseren, maar er volop voor zorgen dat leerlingen buiten de schoolmuren ervaring kunnen opdoen. Er is nood aan onderzoek naar de impact daarvan op het leerproces van de leerlingen.

De cd&v-fractie kijkt uit naar duaal leren in het volwassenonderwijs en in het hoger onderwijs. Zijn er aanbevelingen uit het onderzoek die kunnen worden meegenomen? Ook de verbetervoorstellen van het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, het advies van de Vlor en verdere gesprekken zullen tot meer wijsheid leiden.

1.4. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman benadrukt dat 60 procent van de leerlingen naar het technisch of beroepsonderwijs gaat. Die groep krijgt niet altijd de aandacht en waardering die ze verdient. Duaal leren kent nog altijd niet het succes dat het verdient, zeker gezien het geld dat er al naartoe is gegaan. Nochtans faciliteert het jongeren die met hun handen willen werken, op een moment dat de arbeidsmarkt roept om krachten.

De cijfers nemen het deeltijds beroepssecundair onderwijs mee, dat wordt ingekanteld. Maar voor die groep is duaal leren niet evident. De jongeren komen vaak in de aanloopfase terecht en zullen nooit helemaal klaar zijn voor duaal leren. Als men het huidige systeem niet flexibeler maakt, zullen ze juist meer uit de boot vallen en zal de ongekwalificeerde uitstroom vergroten. Kwam dat aspect aan bod tijdens de onderzoeksgesprekken?

Achttien halve dagen is heel weinig om te leren op de werkvloer. Anderzijds is het niet meer dan normaal dat jongeren in het voltijds technisch en beroepsonderwijs stage doen. Kwam de uitbreiding van het aantal dagen aan bod in de gesprekken met de directies?

Er ontstaat vandaag een opbod tussen het aanbod duale leerwegen en het voltijds technisch en beroepsonderwijs. Dat vindt de spreker niet efficiënt. Scholen zouden zich kunnen specialiseren in bepaalde sectoren en daarvoor zowel een voltijdse als een duale leerweg aanbieden. Kwam dat aan bod? Wat is de visie van de ministers? Dat sluit ook aan bij de opmerking van Koen Daniëls over basiscompetenties en 'state of the art'-werkplaatsen. Uiteraard speelt het aanbod van lokale bedrijven hierin ook een rol.

In de verhouding tussen duaal en voltijds leren en het vinden van een stageplaats, begint naar het gevoel van Hannelore Goeman een zekere concurrentie te spelen. Bedrijven vinden het interessanter om met een leerling duaal aan de slag te gaan. Anderzijds worden zij betaald, stagiaires niet. Kwam dat aan bod in het onderzoek?

Het is de bedoeling ook in de aanloopfase stages aan te bieden, maar daar lijkt het probleem om stageplekken te vinden nog problematischer. Werd dat in het onderzoek bevestigd? Jongeren zijn vaak schoolmoe, maar niet leermoe. Ook als ze niet arbeidsmarktrijp zijn, is het van belang om toch te proberen hen een stage te laten lopen. Hoe kunnen de ministers hieraan tegemoetkomen?

Het onderzoek toont dat de kwaliteit van de trajecten vaak afhangt van de kwaliteit van de stagebegeleider en de mentor en de samenwerking tussen beide. Er blijken vaak knelpunten over de evaluatie. Welke leerdoelen worden op welke plaats gehaald en hoe wordt dat opgevolgd? Elke school heeft vaak een eigen rapportering. Zou het niet beter zijn dat met een uniform platform te faciliteren? Willen de ministers hierover nadenken? Het zou zowel de opvolging van de leerdoelen als de samenwerking tussen scholen en bedrijven ten goede komen.

Scholen en bedrijven dringen aan om de beroepskwalificaties toch nog eens te bekijken. Net zoals de eindtermen lijken ze te zijn doorgeslagen in details en veel te star. Ving het Rekenhof daar echo's over op? Kan dat herbekeken worden? Staat dat op de agenda en in het actieplan? Maakt het actieplan ook een leerweg in verschillende bedrijven tegelijk mogelijk? Wordt de planlast voldoende bewaakt?

1.5. Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder gaat in op het gebrek aan eenvormigheid van het aantal stageuren. Het verschil hangt niet alleen af van de studierichting, maar ook van de school. Dat stimuleert educatief shoppen. Moet er niet meer eenduidigheid of stroomlijning komen? Hoe schat de minister dat in? Is het wenselijk en haalbaar, gezien de pedagogische vrijheid van onderwijs?

De meeste beroepssectoren ondersteunen de scholen niet in hun zoektocht naar stageplaatsen. Er zijn ook geen recente gegevens over de sectoren voorhanden. Hoe komt dat? Hebben de scholen dat nog nooit gevraagd of zijn de sectoren niet bereid dat op te nemen? Wat zal de minister van Werk doen om hen te stimuleren?

De programmatie van arbeidsmarktgerichte opleidingen houdt onvoldoende rekening met de beschikbare stageplaatsen. Bovendien is de motivatie van scholen wisselend. AGODI stelt dat sommige scholen er zich gemakkelijk vanaf maken. Toch keurt de Vlaamse Regering bijna nooit een programmatieaanvraag af. Recent wordt advies gevraagd, maar dat blijkt voor het Rekenhof onvoldoende. Wat stelt het Rekenhof voor? Hoe kan dat zonder planlast?

De werkplekken liggen waar ze liggen. In hoeverre werken de scholen niet zelf het mobiliteitsprobleem in de hand? Veel scholen wijzen stageplekken toe zonder rekening te houden met de vervoersmogelijkheden of het STOP-principe. Wat kan hiervoor worden ondernomen?

Evaluatie en kwalificatie dienen te gebeuren op basis van leerplandoelstellingen en niet op basis van stageactiviteitenlijsten of attitudes die niet in de leerplannen staan. Dat geeft juridische problemen. Moet de minister hier niet de puntjes op de i zetten?

Het aantal uren stage in niet-duale opleidingen bso is soms even groot als de werkcomponent in duale opleidingen. Dat maakt stages misschien aantrekkelijker voor werkgevers die moeilijkheden hebben met de financiële vergoeding en de intensieve begeleiding bij duaal leren. Een werkplek duaal leren moet een officiële erkenning als leeronderneming krijgen, een stageplek niet. Maken deze factoren deel uit van de duurzame monitoring van duaal leren? Is hier verder onderzoek nodig?

Het rapport probeert te verklaren waarom scholen nog niet warmlopen voor duaal leren. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het concept onbekend is, gezien de verschillende communicatiecampagnes en de inspanningen van de ministers. Waar zit het probleem? Sommige scholen zouden niet volledig achter het principe staan dat bij duaal leren de leerplandoelstellingen op de werkvloer moeten worden gehaald. Gaat dat uit van professionele of pedagogische overwegingen of is hier sprake van een zekere koudwatervrees?

In het onderwijsveld klinkt kritiek op de beroepskwalificaties. Sommigen zeggen dat het model niet goed werkt omdat de sectoren niet begrijpen wat lesgeven en onderwijs is. Vele sectoren vertegenwoordigen bovendien slechts een beperkt segment van hun sector en veel jobs zijn nog maar weinig sectorgebonden. Hoe gaat men om met deze kritiek?

Er is te weinig of een slechte kruisbestuiving tussen het werkveld en het onderwijs. In de hogere graden secundair onderwijs zijn er verschillende verbindingen, maar ze zijn vooral gericht op STEM-richtingen. Moeten soortgelijke initiatieven niet in alle arbeidsmarktgerichte studierichtingen worden opgezet?

Ondanks de bestaande initiatieven loopt niet alles van een leien dakje. De prioriteiten en verwachtingen van werkgevers zijn soms anders dan die in het

onderwijsveld. Beroepsfederaties en onderwijsspelers kennen te weinig van elkaars werking, kenmerken, noden en uitdagingen. Hoe willen de ministers daaraan tegemoetkomen?

1.6. Hilâl Yalçın

Hilâl Yalçın verwijst naar de bespreking van het programmadecreet in de Commissie voor Onderwijs, waarbij werd ingegaan op de ondersteuning door de RTC's. De Vlor, de SERV en de onderwijsverstrekkers waren niet bepaald positief. Welke rol kunnen de RTC's precies opnemen in de ondersteuning van duaal leren?

1.7. Alessia Claes

Alessia Claes stelt dat de krapte op de arbeidsmarkt een goede afstemming van stage- en werkplekken op het onderwijs noodzakelijk maakt en omgekeerd. De focus voor de beoordeling van stages ligt op de leerplandoelstellingen, maar die zijn te weinig afgestemd op de aandachtspunten van de ondernemingen. Kunnen attitudes die in het onderwijs bijvoorbeeld minder aan bod komen, meegenomen worden in de beoordeling? Ook de beroepskwalificaties zouden dynamischer moeten inspelen op de veranderende behoeften van de arbeidsmarkt.

Uit het schoolverlatersrapport 2022 van VDAB blijkt dat een specialisatiejaar de kansen op de arbeidsmarkt voor leerlingen uit tso en bso aanzienlijk verhoogt. Hoeveel leerlingen volgen een specialisatiejaar? Als leerlingen uit tso en bso niet slagen in het hoger onderwijs, kunnen zij dan alsnog een specialisatiejaar volgen? Vormen stages daar een vast onderdeel van?

Praktische ervaring en theoretische kennis moeten goed gecombineerd worden. Arbeidsmarktgerichte opleidingen moeten afgestemd zijn op de aangeboden stageplaatsen. Als dat niet zo is, moet de meerwaarde van de opleiding in vraag worden gesteld. Ondernemingen zouden een stem moeten hebben in het afgelasten van studierichtingen wegens te weinig interesse, terwijl bedrijven in die regio smeken om werkrachten. Hoe komen scholen tot de beslissing om een richting te schrappen? Is betere samenwerking mogelijk?

Uit het rapport blijkt dat slechts een op de tien stages tot een eerste job op de stageplaats leidt. Hoe kunnen werkgevers overtuigd worden om stage te hanteren als een efficiënte rekruteringsstool?

De sector geeft aan dat het erg moeilijk is om een goed overzicht te houden op het grote aanbod. Is het niet mogelijk om voor een uniform, overzichtelijk en eenvoudig kader te zorgen?

Duaal leren vormt zeker een opportuniteit voor de ondernemingen. Sinds na de experimentele fase in 2019 het startschot werd gegeven, is er een stelselmatige groei. Volgens sommigen gaat het te traag. De uitdagingen zijn bekend: kwaliteitsvolle begeleiding, voldoende diverse leer- en leerwerkplekken en de instroom van kandidaten. Het bedrijfsleven heeft ook koudwatervrees. In welke mate prospecteren scholen actief bij ondernemingen? Werpen de sectorconvenanten en het addendum vruchten af? Nemen de sectoren voldoende verantwoordelijkheid om werkgevers te overtuigen van duaal leren?

Er is een enorm cultuurverschil tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Ondernemingen sluiten niet tijdens de schoolvakanties, een uur duurt er 60 minuten en een werkdag tot later dan 16 uur. Daar gaan kansen verloren. Kan de school zich niet beter in de werkgeverslogica inschakelen? Bestaan daar goede praktijken over?

Werkgevers verwachten dat de leerling goed is voorbereid en dat hij of zij de nodige kennis en praktijkervaring heeft. Kleine ondernemingen kijken naar scholen om iedereen kennis bij te brengen. Hoe kan daar beter op ingezet worden?

1.8. Jan Laeremans

Jan Laeremans vraagt zich af of de conclusie dat minder spreiding van het aanbod duaal leren optimaal zou zijn niet in tegenspraak is met het stimuleren van duaal leren. Hij wil daarover graag meer uitleg.

2. Antwoorden van het Rekenhof

Annelies Baeck gaat in op de methode. Leerlingen en werkgevers werden niet bevraagd omdat dat de scope van het onderzoek onbeheersbaar zou hebben gemaakt. De beroepssectoren vertegenwoordigden de werkgevers. Bij jongeren maakte hun minderjarigheid het ook extra complex. Om dezelfde reden van beheersbaarheid werd de audit tot de drie grootste studiegebieden in bso en tso beperkt. In het tweede luik werd bij de analyses ook naar het volledige bso en tso gekeken, opgedeeld naar opleidingen met en zonder stageverplichting. Er is zeker generaliseerbaarheid, al kunnen er voor specifieke, kleinere studierichtingen ook verschillen zijn.

Scholen zijn vragende partij om meer ondersteuning te krijgen van de beroepssectoren bij het vinden van stageplaatsen. Omgekeerd hebben de beroepssectoren weinig zicht op, en gegevens over de stageplaatsen.

Wat de registratiesystemen betreft, moet de afweging gemaakt worden tussen de hoeveelheid gevraagde gegevens en de planlast. Scholen hebben veel gegevens (welke leerlingen doen stage, hoeveel stage doen ze enzovoort), het probleem is de centralisatie. Als de gegevens die aanwezig zijn bij de scholen volledig en kwaliteitsvol zouden doorstromen, zou er veel meer beleidsinformatie ter beschikking zijn. De zending stage is ingevoerd om de beleidsinformatie beschikbaar te hebben en een evaluatie uit te kunnen voeren. Door het wegvallen van die gegevens is een beleidsevaluatie niet meer mogelijk. Welke evaluatie nodig is, moet worden afgewogen tegenover de planlast voor de scholen. De gestelde vraag ging over welke gegevens de belangrijkste zijn. Vandaag blijft van de stageregistratie alleen de Dimona-aangifte over. Die cijfers zijn summier en niet gedetailleerd: ze geven enkel informatie over welke leerlingen stage doen, niet over het volume. Als die informatie vollediger is, dan zal dat alvast beter zijn dan de vorige registraties, die onvoldoende volledig en kwalitatief waren. Maar er ontbreekt dan nog informatie. Om de afstemming te optimaliseren, moet de registratie zowel op de stage als op de werkgever focussen. Zo kan worden nagegaan of een stageplaats geschikt is voor een opleiding. Vervolgens kan ook de overstap naar de arbeidsmarkt worden bestudeerd.

Om te weten of en hoe het onderwijs kan afstemmen op de arbeidsmarkt zijn indicatoren nodig. Door de verzameling en opvolging van de gegevens kan een onevenwicht snel en tijdig worden gesignaleerd.

De modernisering van het secundair onderwijs zal de afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt verbeteren doordat opleidingen voortaan op beroepskwalificaties worden gebaseerd. Er komt ook een periodieke screening. Opleidingen moeten geactualiseerd of indien nodig geschrapt worden, zodat opleidingen die niet meer voldoen niet nodeloos lang blijven bestaan.

Bij programmatieaanvragen moet in principe de samenwerking of de samenwerkingsmogelijkheden tussen scholen en bedrijven worden aangetoond. AGODI geeft aan dat verschillende scholen zich tot gemeenschappen beperken. Die

programmatieaanvragen worden goedgekeurd, ondanks onvoldoende kennis over de geschikte stageplaatsen in de buurt.

In verschillende studiegebieden ligt de stagepraktijk ver boven het verplichte minimum. Het Rekenhof spreekt zich niet uit over de uitbreiding van de minimumverplichting, maar stelt wel dat de algemene doelstelling van werkplekleren beter moet aansluiten bij de te verwerven competenties. De onderwijsverstrekkers bepalen in de leerplannen dat op de stageplek leerplandoelstellingen aan bod moeten komen. De verschillende studiegebieden schrijven dat op een andere manier in. Het is beter, zeker voor langere stages, om dat beter te verbinden.

Een op de tien leerlingen vindt in de stagegever een eerste werkgever. Dat wijst op een goede afstemming. Het gaat over exact dezelfde werkgever, geanalyseerd op basis van het werkgeverskengetal. Een uitgestroomde leerling die werk vindt bij een gelijkaardige werkgever is daar niet in opgenomen.

Er zijn in de samenwerking tussen scholen en bedrijven knelpunten over de evaluatie. Bij de gewone stages overlegt de school met de stagementor, maakt afspraken over wat de leerling op de werkplek zal toepassen en wat de school aanbiedt, en volgt de stageactiviteitenlijst op. Er wordt soms uitgeweken naar attitudes die geen grondslag hebben in de leerplannen, vaak omdat werkgevers die belangrijk vinden. Het is vooral belangrijk dat het evenwicht goed zit. Het feit dat leerlingen, doordat er moeilijk goede stageplaatsen worden gevonden, de leerplandoelen niet kunnen halen, mag niet doorslaan naar een sterkere evaluatie op basis van attitudes.

Het aspect duaal leren werd in het onderzoek slechts verkennend meegenomen. Daarom kunnen alleen die vragen worden beantwoord die binnen de scope liggen.

In het meest recente jaar opgenomen in de audit werd in het voltijds secundair onderwijs 97 keer een opleiding ingericht met maar één leerling. Die opleiding zou met meer leerlingen veel beter renderen. Opleidingen duaal leren worden vooral in het zevende jaar georganiseerd. Sommige scholen hebben reserves over het feit dat leerlingen effectief gaan leren op de werkvloer. Ze vrezen de evaluatie uit handen te moeten geven. Als de leerplandoelstellingen niet worden gehaald is het voor de school moeilijker om die tekorten te remediëren.

Een aantal scholen geeft aan concurrentie te ervaren tussen stage en duaal leren. Voor de opleidingen Handel en Personenzorg komt het stagevolume erg dicht bij duaal leren, al is de aanpak verschillend, namelijk leren versus inoefenen. Het is voor scholen niet altijd eenvoudig om goede werkplekken te vinden. Bij werkgevers bestaan soms reservaties. Sommige scholen spreken werkgevers waar stageplekken worden aangeboden actief aan of zij geïnteresseerd zijn in duaal leren. Ze geven aan dat stages inderdaad soms boven duaal leren worden verkozen. Het aspect van betaling zou vooral een drempel zijn in de kinderdagverblijven, wat door de beroepssector bevestigd werd, al is dat wellicht niet zo voor elk type onderneming.

3. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* komt terug op de afstemming van het scholenaanbod op de lokale behoeften van bedrijven, die vandaag erg afhankelijk is van persoonlijke contacten. Daarom pleit hij ervoor de brugfunctie van de RTC's tot op het lokale niveau te verfijnen. Zij moeten bemiddelen om het bso- en tso-aanbod op lokale noden en opportuniteiten af te stemmen. De school wint daardoor aan wervende kracht omdat ze toeleidt naar werk in de buurt. Maar het engagement van de bedrijven moet groter. Zij moeten aan scholen proactief een aanbod formuleren.

Veel kmo's geven aan dat bij de instap in duaal leren te veel administratie komt kijken. Ook de verplichting een coach of mentor aan te stellen, ligt niet altijd gemakkelijk. Heel veel kleinere bedrijven kunnen geen volledig traject aanbieden. Ook daar kunnen de RTC's een rol opnemen door een leertraject uit te werken waarbij enkele bedrijven elk een deel verzorgen, al dan niet met gemeenschappelijke coach of mentor.

Momenteel zijn er, wat het actieplan Partnerschap Duaal Leren betreft, nog een aantal discussiepunten, bijvoorbeeld over de vereenvoudiging van de programmering. Vandaag kan men al enkel duaal aanbieden, maar het moet eenvoudiger voor het tegelijk aanbieden van duaal en niet-duaal. Daarom wordt ook hiertoe de decretale programmeringprocedure, via Onderwijsdecreet XXXIII, aangepast. Er wordt ook over gesproken om het aantal uren werkplekleren terug te brengen naar tien uur, maar dat kan vandaag al. De communicatie daarover moet beter.

Op het einde van het schooljaar 2022-2023 lopen een aantal ESF-proefprojecten duaal leren in het hoger onderwijs af. Dat is het momentum om samen te evalueren en het vervolg te bekijken, meent de minister.

In kader van de stageverplichting verduidelijkt de minister aan Hannelore Goeman dat het om achttien halve dagen gaat, maar dat veel scholen daar ver over gaan.

Tot slot wijst hij er nog eens op dat leerplannen geen dwangbuis zijn. Ze worden aangeboden door de onderwijsverstrekkers, maar elke school is autonoom en kan eventueel een eigen leerplan hanteren. Zelfs als de school de leerplannen van de onderwijsverstrekkers gebruikt, blijft de autonomie overeind.

4. Antwoorden van minister Jo Brouns

Minister *Jo Brouns* onderschrijft de suggestie om ook naar leerlingen en bedrijven te luisteren. Hij verwijst naar de website RadarDuaal, waar ook een onderneming met vragen terecht kan, en naar de verbeterpunten in het actieplan van het partnerschap. Het arbeidsmarktbeleid wordt met grote uitdagingen geconfronteerd. In die context is de werkvloer vandaag de grootste school van Vlaanderen. Duaal leren is een opstap voor een verhaal dat nooit af is. Om te kunnen anticiperen op nieuwe technieken en uitdagingen is het van belang om levenslang te blijven leren.

De minister gelooft sterk in een lokaal ecosysteem Werk. Meer dan ooit wordt ingezet om de relatie met lokale besturen, VDAB en alle partners daarrond te versterken. Het onderwijs heeft daar zeker een plaats, om goed te kunnen aanvoelen wat de regionale arbeidsmarkt nodig heeft.

De minister stelt voor om het Vlaams Partnerschap Duaal Leren in de commissie uit te nodigen om de acties en de uitrol ervan te bespreken en te evalueren. Tegelijk benadrukt hij dat, hoewel duaal leren erg belangrijk is, er nog andere middelen zijn om aan de jeugdwerkloosheid en een goede matching te werken. Hij verwijst naar de recent gelanceerde leerjobs.

De stelling dat sectoren onvoldoende helpen bij het vinden van stageplaatsen, onderschrijft de minister niet. Er participeren immers 11.400 unieke vestigingen, bijna vier per leerling. Ook hier kunnen de RTC's een brugfunctie opnemen.

De minister denkt ook niet dat de beperkte vergoeding de aantrekkelijkheid van duaal leren in de weg staat. Een kleine vergoeding is evident en het feit dat een werkplek een erkenning moet krijgen, is dat ook. Zo kan zowel voor de jongeren als voor de ondernemingen de kwaliteit worden gewaarborgd.

5. Repliek en bijkomend antwoord

Hannelore Goeman informeert of er cijfers zijn over vast werk bij de werkgever
dual, na uitstroom.

Minister *Jo Brouns* zegt dat het in onderzoek is.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Kristof SLAGMULDER
Hilâl YALÇIN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
Dimona	Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte (van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid)
ESF	Europees Sociaal Fonds
RTC	regionaal technologisch centrum
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
STOP	eerst stappers, dan trappers, dan openbaar en tot slot privévervoer
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad